

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В.
Протокол № 2 від 16.10.2019 р.

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни
підготовки магістра
спеціальності 012 Дошкільна освіта
освітньої програми Дошкільна освіта

Луцьк – 2019

Програма навчальної дисципліни "Інклюзивна освіта дітей дошкільного віку"
підготовки магістра, галузі знань 01 Освіта, спеціальності 012 Дошкільна освіта, за
освітньою програмою Дошкільна освіта

Розробник: В.Ф. Сергеева, кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензент: Фасолько Т.С. – завідувач кафедри теорії та методики дошкільної освіти,
кандидат педагогічних наук, доцент Кременецької обласної гуманітарно-
педагогічної академії імені Тараса Шевченка

**Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри спеціальної та
інклюзивної освіти**

протокол 1 від 11 вересня 2019 р.

Завідувач кафедри: _____ (Кузава І.Б.)

**Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією
факультету педагогічної освіти та соціальної роботи**

протокол № 1 від 18.09. 2019р.

Голова науково-методичної
комісії факультету _____ (В.З. Антонюк)

**Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки**

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	01 Освіта 012 Дошкільна освіта о/п Дошкільна освіта Магістр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120 / 4		Рік навчання 1
		Семестр 10-ий (1)
		Лекції 20 год.
ІНДЗ: є		Практичні 24 год. Лабораторні - Індивідуальні -
		Самостійна робота 66 год.
		Консультації 10 год.
	Форма контролю: залік	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Навчальна дисципліна "Інклюзивна освіта дітей дошкільного віку" належить до циклу нормативних навчальних дисциплін підготовки магістра, галузі знань 01 Освіта, спеціальності 012 Дошкільна освіта, за освітньою програмою Дошкільна освіта. Відтак, курс є провідним у системі педагогічної підготовки.

Мета вивчення курсу:

- засвоєння філософських, нормативно-правових та організаційних основ інклюзивної освіти дітей дошкільного віку;
- формування систематизованих наукових уявлень про сутність, основні завдання, напрями соціально-педагогічної роботи з дошкільниками, які потребують корекції психофізичного розвитку, в дошкільних та загальноосвітніх закладах з інклюзивним навчанням;
- особливості організації, проблеми і перспективи проектування корекційно-розвивального середовища для цих дітей;
- формування загальнокультурних та професійних компетенцій майбутніх вихователів, необхідних для ефективної діяльності в якості організаторів та виконавців програм інклюзивного навчання дітей дошкільного віку із порушеннями психофізичного розвитку;
- здійснення особистісно-мотиваційної, когнітивної та практичної підготовки майбутніх магістрів дошкільної освіти до реалізації інклюзивної моделі освіти у дошкільлі.

Завдання вивчення курсу:

- на основі аналізу провідних концептуально-методологічних підходів сформулювати і систематизувати наукові уявлення студентів про загальні тенденції розвитку інклюзивної освіти у світі та в Україні;
- сформулювати практичні навички і уміння визначати зміст, методи і оптимальні структурно-організаційні форми здійснення професійної діяльності майбутніх вихователів у закладах дошкільної освіти з інклюзивним навчанням;
- сформулювати у студентів уявлення про побудову стратегій взаємодії з батьками вихованців з порушеннями психофізичного розвитку та спеціалістами, а також щодо професійно важливих властивостей особистості вихователя;

– виробити навички командної роботи при навчанні та вихованні дітей дошкільного віку, які потребують корекції психофізичного розвитку.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Професійна компетентність фахівця з дошкільної освіти – це відносно стала структура професійної самосвідомості й інтегральна характеристика діяльності фахівця, яка полягає у володінні ним достатнім обсягом фахових знань, умінь та навичок, професійно значущими особистісними якостями і вміннями, що забезпечують успішне виконання професійних функцій у соціально визнаній і зафіксованій суспільством сфері дошкільної освіти.

Результатами вивчення дисципліни мають стати такі сформовані в здобувачів вищої освіти професійні компетентності:

загальні, що мають універсальний характер, не прив'язаний до предметної діяльності:

- здатність до особистісної й професійної самоактуалізації й самореалізації в професійному середовищі на засадах високої світогляднометодологічної культури, цілісного осягнення генезису освіти як інституту в історичному контексті, національних аспектів філософії освіти;

- готовність до встановлення співвідношення ролі науки в розвитку цивілізації, цінності наукової раціональності та її історичних типів, знання структури, форм і методів наукового пізнання, їхньої еволюції тощо;

- здатність до пошуку, обробки й використання інформації в складних інформаційних системах, її інтерпретації та використання з професійною метою;

- здатність вільно орієнтуватися в стрімкому потоці наукової інформації, вести особистий науковий пошук;

- готовність оцінювати та коректувати безпеку педагогічного процесу, забезпечувати заходи з охорони праці в процесі роботи за фахом, проводити аналіз умов праці за показниками чинників виробничого середовища, виявляти потенційні джерела небезпечних і шкідливих явищ, причини виробничого травматизму, професійних захворювань;

- здатність вільно орієнтуватися в теоретичних та практичних аспектах педагогічної, зокрема інклюзивної, науки, критеріях та рівнях професіоналізму фахівця тощо;

- здатність ставити мету й формулювати завдання, пов'язані з реалізацією власної соціально-професійної діяльності, адекватно оцінювати процес і результати діяльності дітей, їхні потенційні можливості;

- готовність майбутнього фахівця з дошкільної освіти до постійної самоактуалізації, мотивації високих досягнень, прагнення високих професійних результатів, життєвих успіхів;

- готовність самостійно освоювати нові науково-педагогічні та оздоровчі теорії;

- здатність до креативного мислення, набуття гнучкого образу мислення,

який дозволяє зрозуміти та розв'язати педагогічні проблеми, зберігаючи при цьому критичне ставлення до сталих наукових компетенцій у галузі освіти та здоров'я людини;

- здатність до наукового аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів;

- готовність до організації дослідно-експериментальної та дослідницької роботи у сфері освіти та здоров'я людини, апробації та представлення її результатів у публікаціях.

Спеціальні або фахові, які визначають профіль освітньої програми та кваліфікацію випускника:

- готовність майбутнього фахівця з дошкільної освіти до організації інклюзивного простору освітнього закладу;

- здатність обґрунтовувати та мотивувати вагому роль педагогічної інклюзії в розвитку та соціальної адаптації людини і підготовці фахівця з дошкільної освіти на основі загальної концепції навчання дітей з особливими потребами;

- готовність до формування ціннісного ставлення до особистості, комплексного розуміння функціонування організму учасників педагогічного процесу в навчальному середовищі та свідомого застосування способів проектування оптимальних умов навчання і виховання суб'єктів освітнього процесу;

- здатність до дослідження психологічних й фізіологічних особливостей дітей дошкільного віку з особливими потребами;

- готовність до створення інклюзивного освітнього середовища, що відповідає фізичним, фізіологічним, психологічним можливостям і особливостям навчальної діяльності його учасників;

- готовність до збереження здоров'я та розвитку особистості всіх учасників педагогічного процесу;

- здатність здійснювати оцінку, консультувати та надавати рекомендації з питань інклюзивного навчального середовища;

- готовність до створення комфортного середовища закладу дошкільної освіти, спрямованого на підтримку оптимальної динаміки працездатності, покращення фізичного і психологічного самопочуття, збереження здоров'я учасників педагогічного процесу.

- готовність до спілкування з різними категоріями дітей дошкільного віку із особливостями психофізичного розвитку;

- готовність реалізувати в професійній діяльності принципи командної роботи;

- готовність до виконання завдань корекційно-розвивальної роботи та здійснення диференційованого навчання.

- готовність взаємодіяти з іншими педагогами, спеціалістами, батьками дітей з особливими освітніми потребами;

- здатність створювати індивідуальні навчальні програми для дітей з

особливостями психофізичного розвитку на основі діагностики їхніх потреб;

- здатність здійснювати необхідні адаптації/модифікації курикулуму (курикулум – загальна концепція навчання дітей з особливими потребами, що визначає знання, вміння, установки та методи їх формування) й методики викладання.

- здатність до гуманізації освітнього процесу на основі врахування функціональних можливостей його учасників: забезпечення пріоритету загальнолюдських цінностей, гармонії відносин людини і навколишнього середовища, суспільства і природи;

- готовність до самоуправління часом, цілями, до самодіагностики особистісних якостей і можливостей, самоаналізу власної діяльності, до опанування методами передбачення й запобігання конфліктів, підвищення стресостійкості;

- готовність до створення такого психологічного клімату в закладі дошкільної освіти, який запобігає стресовим станам і перевантаженню учасників педагогічного процесу, сприяє розвитку міжособистісних стосунків, співробітництва, шанобливих відносин між ними;

- готовність до вдосконалення та проектування таких матеріальних засобів і умов освітнього процесу, які максимально задовольнятимуть його потреби;

- готовність до оптимізації навчальної діяльності учасників педагогічного процесу шляхом пристосування до неї матеріальних засобів і умов освітнього процесу;

- здатність до формування готовності здобувачів вищої освіти до творчого використання знань з педагогіки, педагогічної інклюзії та професійного самоздійснення.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна програма курсу розрахована на 120 годин (упродовж 10 семестру для денної форми навчання). Із них: лекцій – 20 години, практичних занять – 24 години, самостійної роботи – 66 годин, консультацій – 10 годин.

Видом контролю є залік. На вивчення дисципліни за вимогами кредитно-модульної системи відводиться 4 кредити ECTS.

Навчальна дисципліна включає *три модулі*.

У межах першого модуля визначено *два змістові модулі*.

У *першому змістовому модулі "Теоретико-методологічні та нормативно-правові засади інклюзивної освіти дітей дошкільного віку"* викладено питання, які є її теоретичною основою. Концептуальні засади процесу інклюзії в умовах дошкільної освіти, загальна характеристика моделей інклюзивної освіти, її законодавче і нормативно-правове забезпечення та інші розкривають державну політику в справі інклюзивної освіти дітей, які потребують корекції психофізичного розвитку.

У *другому змістовому модулі* розкривається *"Сучасна практика організації"*

інклюзивної освіти дітей дошкільного віку", зокрема, умови та особливості її впровадження у вітчизняну систему дошкілля, а також її вплив на розвиток та соціалізацію дітей дошкільного віку, які потребують корекції психофізичного розвитку.

Третій змістовий модуль має назву "Організації професійної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти в умовах інклюзії" і висвітлює питання професійної готовності педагогів до інклюзивної освіти дітей дошкільного віку.

Головна спрямованість **другого модуля** (навчальний проект) полягає у формуванні творчого розуміння і розв'язання проблем університетської освіти.

Третій модуль передбачає здійснення контролю з кожного змістового модуля з метою з'ясування рівня засвоєння студентами змісту конкретного модуля.

Таблиця 2

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні та нормативно-правові засади інклюзивної освіти дітей дошкільного віку					
Тема 1. Загальні питання інклюзивної освіти дітей дошкільного віку	14	2	4	7	1
Тема 2. Законодавче та нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти дітей дошкільного віку, які потребують корекції психофізичного розвитку	12	2	2	7	1
Тема 3. Історія розвитку дошкільної інклюзивної освіти у психолого-педагогічній науці	11	2	2	6	1
Разом за модулем 1	37	6	8	20	3
Змістовий модуль 2. Сучасна практика організації інклюзивної освіти дітей дошкільного віку					
Тема 4. Умови організації інклюзивної освіти та їх вплив на корекцію психофізичного розвитку дітей дошкільного віку	11	2	2	6	1
Тема 5. Особливості організації корекційно-розвивального середовища, його зміст, структура і роль у формуванні особистості дітей дошкільного віку, які потребують корекції психофізичного розвитку	12	2	2	7	1

Тема 6. Роль батьків у інклюзивному процесі	11	2	2	6	1
Тема 7. Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання	12	2	2	7	1
Тема 8. Оцінювання навчальних досягнень дітей дошкільного віку із особливостями психофізичного розвитку	11	2	2	6	1
Разом за модулем 2	57	10	10	32	5
Змістовий модуль 3. Організації професійної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти в умовах інклюзії					
Тема 9. Співробітництво та основні принципи командного підходу. Місце педагога-вихователя у структурі професійного співробітництва в інклюзивному освітньому закладі	14	2	4	7	1
Тема 10. Корекційно-педагогічний супровід дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах інклюзивного процесу в закладі дошкільної освіти	12	2	2	7	1
Разом за модулем 3	26	4	6	14	2
Всього годин:	120	20	24	66	10

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Самостійна робота базується на самостійній пізнавальній діяльності студентів, стимулює проблемний, дискусійний характер навчання, підвищує творчу активність студентів у процесі оволодіння професійними й загальноосвітніми знаннями. Головна мета самостійної пізнавальної діяльності студентів – навчитися індивідуально здобувати, оновлювати, поповнювати знання, плідно використовувати їх під час навчання та в подальшій професійній діяльності. Самостійна робота студентів базується на принципах розвиваючого навчання, відбувається без безпосередньої участі викладача, але під його керівництвом. У процесі самостійної роботи реалізується основна функція навчального процесу – одержання студентом максимального обсягу знань, їх закріплення і перетворення у стійкі вміння і навички. Завдяки самостійній роботі студенти набувають також здатність: більш чітко й усвідомлено проявляти мотивацію й цілеспрямованість у набутті знань; виховувати в собі самоорганізованість, самоконтроль та інші особистісні якості; заповнювати «інформаційний вакуум» необхідними науковими знаннями; позбутися так званого «явища вторинної неграмотності», зокрема, невміння осмислено читати, аналізувати отриману інформацію, робити власні висновки; формувати мовну компетентність; набувати навичок самостійної роботи для майбутньої професійної діяльності: брати на себе відповідальність, самостійно вирішувати проблеми, знаходити

конструктивні рішення, виходити з кризових ситуацій.

Під час вивчення навчальної дисципліни "Інклюзивна освіта дітей дошкільного віку" студентам пропонуються найбільш ефективні форми самостійної роботи: робота з навчальною, науковою, науковопопулярною та довідковою літературою; підготовка творчих відповідей на запитання; опрацювання проблемних питань; підготовка доповідей, конспектів, тематичних розвідок, анотацій, рефератів; написання есе; робота з бібліографією; складання тематичних таблиць, схем тощо.

№ з/п	Тема	Кількість годин Денна
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні та нормативно-правові засади інклюзивної освіти дітей дошкільного віку		
1	<p>Тема 1. Загальні питання інклюзивної освіти дітей дошкільного віку <i>Опрацювати наступні теоретичні питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Концептуальні засади процесу інклюзії в умовах дошкільної освіти. 2. Загальна характеристика моделей інклюзивної освіти дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку. 3. Дошкільники, що потребують корекції психофізичного розвитку, як суб'єкти інклюзивної освіти. 4. Вплив інклюзивної освіти на розвиток та соціалізацію дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку. <p><i>Практичні завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Законспекуйте статтю В.І.Бондаря та В.М.Синьова "Освіта дітей з особливостями психофізичного розвитку в Європі, Росії та Україні: порівняльний аналіз". (Бондар В.І., Синьов В.М., Тищенко В.В. Освіта дітей з особливостями психофізичного розвитку в Європі, Росії та Україні: порівняльний аналіз // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. І.Огієнка. – Кам'янець-Подільський, 2012. – С. 15-22.) 2. Обґрунтуйте необхідність та можливість реалізації інклюзивної освіти щодо виховання дошкільників із особливими освітніми потребами. 3. Складіть термінологічний словник до теми, що розглядається. 	7
2	<p>Тема 2. Законодавче та нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти дітей дошкільного віку, які потребують корекції психофізичного розвитку <i>Опрацювати наступні теоретичні питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз міжнародного законодавства у галузі інклюзивної освіти дітей дошкільного віку. 2. Нормативно-правова база щодо організації інклюзивної освіти у закладах дошкільної освіти України. <p><i>Практичні завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Письмово прокоментуйте основні принципи державної політики щодо впровадження інклюзивної освіти в Україні. 2. Складіть термінологічний словник до теми, що розглядається. 	7

3	<p>Тема 3. Історія розвитку дошкільної інклюзивної освіти у психолого-педагогічній науці</p> <p><i>Опрацювати наступні теоретичні питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика зарубіжних науково-практичних підходів щодо інклюзивної освіти дітей дошкільного віку, які потребують корекції психофізичного розвитку. 2. Аналіз досвіду країн Північної Америки, Європи та пострадянського простору щодо розвитку інклюзивної освіти дітей дошкільного віку, які потребують корекції психофізичного розвитку. <p><i>Практичні завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Складіть порівняльну таблицю систем інклюзивної освіти в країнах Європи, США та країнах пострадянського простору (форма довільна). 2. Опрацюйте модель інклюзивної освіти в Україні (на основі аналізу наукових джерел). 3. Складіть термінологічний словник до теми, що розглядається. 	6
<p>Змістовий модуль 2. Сучасна практика організації інклюзивної освіти дітей дошкільного віку</p>		
4	<p>Тема 4. Умови організації інклюзивної освіти та їх вплив на корекцію психофізичного розвитку дітей дошкільного віку</p> <p><i>Опрацювати наступні теоретичні питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дошкільна освіта як початкова ланка впровадження педагогічної інклюзії. 2. Аналіз сучасних шляхів впровадження інклюзивної освіти у вітчизняній системі дошкілля. 3. Створення в закладі дошкільної освіти адаптованого корекційно-розвивального середовища, що забезпечує повноцінне включення та особистісну самореалізацію дітей з психофізичними порушеннями. 4. Особливості медико-психолого-педагогічного супроводу дітей дошкільного віку, які потребують корекції психофізичного розвитку. 5. Специфіка моніторингу індивідуальних досягнень дошкільників із психофізичними порушеннями в умовах інклюзивного навчання. 6. Підготовка педагогічних кадрів для реалізації інклюзивної освіти. <p><i>Практичні завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. У формі есе прокоментуйте завдання закладу дошкільної освіти з інклюзивною формою навчання. 2. Складіть термінологічний словник до теми, що розглядається. 	6
5	<p>Тема 5. Особливості організації корекційно-розвивального середовища, його зміст, структура і роль у формуванні особистості дітей дошкільного віку, які потребують корекції психофізичного розвитку</p> <p><i>Опрацювати наступні теоретичні питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про освітнє, корекційне та інклюзивне середовище. 2. Роль корекційно-розвивального середовища у формуванні 	7

	<p>особистості дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку.</p> <p>3. Зміст, структура і роль корекційно-розвивального середовища у формуванні особистості дітей з порушеннями психофізичного розвитку.</p> <p>4. Основні компоненти інклюзивного середовища: безбар'єрне фізичне і психічне середовище, нормативно-правове, фінансове та програмно-методичне забезпечення освітнього процесу; спеціальні умови навчання і виховання, які необхідні для повноцінного фізичного, психічного, естетичного та соціального розвитку, організаційні, кадрові та культурно-інформаційні ресурси навчально-виховного закладу, його науково-дослідницький і духовно-моральний потенціал; моніторингово-консультативний та корекційно-розвивальний компоненти.</p> <p><i>Практичні завдання:</i></p> <p>1. Продовжить складання таблиці: "Компонентна критеріально-рівнева характеристика інклюзивного середовища":</p> <table border="1" data-bbox="312 813 1230 1261"> <thead> <tr> <th>№ з/п</th> <th>Компоненти інклюзивного середовища</th> <th>Критерії розвитку</th> <th>Рівні доступності</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Безбар'єрне фізичне і психічне середовище</td> <td>Збільшення в освітньому закладі частки дітей із різним рівнем психофізичного розвитку</td> <td>фізичний</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>2. Складіть термінологічний словник до теми, що розглядається.</p>	№ з/п	Компоненти інклюзивного середовища	Критерії розвитку	Рівні доступності	1.	Безбар'єрне фізичне і психічне середовище	Збільшення в освітньому закладі частки дітей із різним рівнем психофізичного розвитку	фізичний									
№ з/п	Компоненти інклюзивного середовища	Критерії розвитку	Рівні доступності															
1.	Безбар'єрне фізичне і психічне середовище	Збільшення в освітньому закладі частки дітей із різним рівнем психофізичного розвитку	фізичний															
6	<p>Тема 6. Роль батьків у інклюзивному процесі</p> <p><i>Опрацювати наступні теоретичні питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Партнерство між родиною і закладом дошкільної освіти як необхідна передумова успішної інклюзії. Права батьків. Комунікація з батьками, налагодження стосунків. Погляди батьків на освіту. Приклади справжньої та змістовної праці з батьками. <p><i>Практичні завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Окресліть головні напрямки і форми співпраці закладу дошкільної освіти з сім'ями дітей у сфері інклюзивної освіти: Складіть термінологічний словник до теми, що розглядається. 	6																
7	<p>Тема 7. Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання</p> <p><i>Опрацювати наступні теоретичні питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Корекційно-розвивальна робота та її значення при навчанні дитини з особливим потребами. Співробітництво з колегами: вихователями, психологами, 	7																

	<p>логопедами, адміністрацією навчального закладу, асистентами вихователів та ін.</p> <p>3. Розуміння роботи та ролі інших фахівців, а також місця вихователя у динамічній системі.</p> <p>4. Комунікація з іншими фахівцями та командний підхід до навчання дітей з особливими освітніми потребами.</p> <p><i>Практичні завдання:</i></p> <p>1. Визначте основні вимоги до складання корекційних програм для дітей з особливими потребами в умовах інклюзії.</p> <p>2. Складіть термінологічний словник до теми, що розглядається.</p>	
8	<p>Тема 8. Оцінювання навчальних досягнень дошкільників із особливостями психофізичного розвитку</p> <p><i>Опрацювати наступні теоретичні питання:</i></p> <p>1. Курикулум навчального та корекційно-розвивального процесів.</p> <p>2. Складання індивідуального навчального плану.</p> <p>3. Модифікація та адаптація курикулуму.</p> <p><i>Практичні завдання:</i></p> <p>1. Складіть конспект виховного заходу для групи з інклюзивним навчанням з урахуванням забезпечення індивідуалізації навчально-виховного процесу для дитини з психофізичними порушенням (тема виховного заходу, група і нозологія дитини на вибір студента).</p> <p>2. Складіть термінологічний словник до теми, що розглядається.</p>	6
<p>Змістовий модуль 3. Організації професійної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти в умовах інклюзії</p>		
9	<p>Тема 9. Співробітництво та основні принципи командного підходу. Місце педагога-вихователя у структурі професійного співробітництва в інклюзивному освітньому закладі</p> <p><i>Опрацювати наступні теоретичні питання:</i></p> <p>1. Професійне співробітництво як одна з основних умов ефективного інклюзивного навчання і виховання дітей з психофізичним и порушеннями.</p> <p>2. Науково-методичне забезпечення інклюзивної освіти в практиці роботи ЗДО.</p> <p>3. Професійна готовність вихователів ЗДО до інклюзивної освіти.</p> <p>4. Професійне співробітництво як сучасна тенденція організації освітнього процесу.</p> <p>5. Психолого-педагогічні особливості професійного співробітництва.</p> <p>6. Організація професійного співробітництва в інклюзивному закладі дошкільної освіти.</p> <p>7. Організація діяльності міждисциплінарної команди фахівців.</p> <p>8. Специфіка співробітництва різних фахівців в інклюзивному ЗДО.</p> <p>9. Місце вихователя ЗДО у структурі професійного співробітництва .</p> <p><i>Практичні завдання:</i></p>	7

	<p>1. Напишіть доповідь на тему: "Вихователь інклюзивного закладу дошкільної освіти: десять кроків до вдосконалення"</p> <p>2. Охарактеризуйте види діяльності вихователя в групі ЗДО з інклюзивною формою навчання.</p> <p>3. Складіть термінологічний словник до теми, що розглядається.</p>	
10	<p>Тема 10. Корекційно-педагогічний супровід дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах інклюзивного процесу в закладі дошкільної освіти</p> <p><i>Опрацювати наступні теоретичні питання:</i></p> <p>1. Значення корекційно-педагогічного супроводу дітей, які мають особливі потреби, в інклюзивних дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладах.</p> <p>2. Завдання і зміст корекційно-педагогічного супроводу в умовах інклюзивного навчання.</p> <p>3. Алгоритм діяльності вихователя в закладі дошкільної освіти з інклюзивним навчанням.</p> <p>4. Створення сприятливого навчально-розвивального інклюзивного середовища.</p> <p>5. Модель корекційно-педагогічної діяльності вихователя в освітньому просторі дошкільного закладу з інклюзивним навчанням.</p> <p><i>Практичні завдання:</i></p> <p>1. Запропонуйте шляхи створення розвивального середовища в закладі дошкільної освіти для включення дітей із порушеннями інтелекту.</p> <p>2. Складіть схему форм корекційної допомоги дошкільникам із психофізичними порушеннями в умовах інклюзивного навчання.</p> <p>3. Складіть термінологічний словник до теми, що розглядається.</p>	7

6. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

Індивідуальне навчально-дослідне завдання є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студентів, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу "Інклюзивна освіта дітей дошкільного віку" – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності. Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних та практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ з курсу "Інклюзивна освіта дітей дошкільного віку":

- конспект-презентація із теми (модуля) за заданим планом;
- конспект-презентація із теми (модуля) за планом, який студент розробив самостійно;
- анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис;
- конспект першоджерела (базового дослідження з педагогіки);
- повідомлення з теми, рекомендованої викладачем;
- повідомлення з теми (без рекомендації викладача): сучасні відкриття у педагогіці, аналіз інформації, самостійні дослідження;
- науково-психологічне дослідження у вигляді реферату (охоплює зміст навчального курсу).

Тематика рефератів:

- "Важливість законодавства для впровадження інклюзивної освіти"
- "Сучасні тенденції розвитку інклюзивної освіти в Україні"
- "Міжособистісні стосунки дітей дошкільного віку в інклюзивному середовищі".
- "Характер та зміст взаємодії у процесі інклюзії".
- "Співпраця між педагогами та батьками у процесі інклюзії".
- "Залучення батьків до процесу інклюзивного навчання".
- "Роль вихователя закладу дошкільної освіти у процесі інклюзивного навчання".
- "Основні принципи командного підходу в інклюзивній освіті".
- "Соціальна модель порушень розвитку".
- "Медична модель порушень розвитку".
- "Інклюзивна освіта як наукова проблема".
- "Нормативно-правова база інклюзивної освіти: аналіз українського законодавства".
- "Нормативно-правова база інклюзивної освіти: аналіз міжнародного законодавства "
- "Характеристика зарубіжних науково-практичних підходів щодо інклюзивної освіти дітей, які потребують корекції психофізичного розвитку".
- "Роль інклюзивного середовища у формуванні особистості дітей із особливими освітніми потребами".
- "Особливості медико-психолого-педагогічного супроводу дітей дошкільного віку, які потребують корекції психофізичного розвитку".
- "Специфіка моніторингу індивідуальних досягнень дітей дошкільного віку з психофізичними порушеннями в умовах інклюзивного навчання".
- "Програмно-методичне забезпечення інклюзивної освіти в практиці роботи закладів дошкільної освіти".
- "Моделі реалізації інклюзивної освіти в умовах закладу дошкільної освіти".

Обсяг реферату – 8-10 сторінок тексту комп'ютерного набору. Робота має складатись з таких основних частин: титульна сторінка (на ній вказати кафедру, тему, прізвище студента, ім'я, рік); зміст, висновки, список використаних джерел(не менше 15 найменувань).

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни "Інклюзивна освіта дітей дошкільного віку".

Студент може набрати максимальну кількість балів за ІНДЗ за модуль – 12 балів.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна складається з трьох змістових модулів та її вивчення передбачає виконання ІНДЗ. Відтак підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

- а) поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 28 балів);
- б) виконання ІНДЗ, які зараховуються у поточний контроль (максимум 12 балів);
- в) модульні контрольні роботи (максимум 60 балів).

Таблиця 3

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ (МАХ = 40 БАЛІВ)										Модульний контроль (мах = 60 балів)	Загальна кількість балів	
Модуль 1								Модуль 2		Модуль 3	100	
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					Змістовий модуль 3		ІНДЗ		МКР (1-3) по 20 балів.
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	12		60
4	2	2	2	2	2	2	2	4	2			

Система поточного й підсумкового контролю знань

Навчальні досягнення студентів із дисципліни "Інклюзивна освіта дітей дошкільного віку" оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів здійснюється з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу. Реферативні дослідження, творчі завдання, конспекти-презентації, анотації прочитаної додаткової літератури, есе тощо, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на практичних заняттях.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань, тестів або в режимі комп'ютерної діагностики.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Критерії оцінювання

90-100 балів ("відмінно") ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.

82-89, 75-81 балів ("добре") ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. У відповіді студента наявні незначні помилки.

67-74, 66-60 балів ("задовільно") ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх за допомогою викладача.

59-1 балів ("незадовільно") виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Таблиця 6

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Выготский Л. С. Коллектив как фактор развития дефективного ребёнка [Текст] // Собрание сочинений. – Т. 5. – М., 1983.
2. Дефектологічний словник: навчальний посібник / за ред. В.І. Бондаря, В. М. Синьова; [упоряд. В. М. Тімашова]. – К.: "МП Леся", 2011. – 528 с.
3. Діти з особливими потребами у початковій школі: поради батькам. Книга 3. / За ред. В.І.Бондаря, В.В.Засенка. – К.: Науковий світ, 2006. – 210 с.
4. Зайцев Д.В. Интегрированное образование детей с ограниченными возможностями // Социологические исследования. 2004. №7. С. 127-132.
5. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол. упорядників: Патрикеева О.О., Дятленко Н.М., Софій Н. З., Найда Ю. М. Під заг. ред. Шинкаренко В.І. – К.: Тов. "Видавничий дім "Плеяди". – 2011. – 100 с.
6. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія. – К.: "Самміт-Книга". – 2009. – 272 с.
7. Колупаєва А.А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади. – К., 2007. – 458 с.
8. Колупаєва А., Найда Ю., Таранченко О., Єфімова С., Слободянюк Н., Луценко І., Будяк Л. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навчально-методичний посібник / за заг. ред. Л. Даниленко. – К., 2007. – 172 с.
9. Концепція розвитку інклюзивної освіти [Текст] // Соціальний педагог. - 2010. - № 4(квітень). - С. 3-6.
10. Пасторова А.Ю. Психологические и психофизиологические характеристики дошкольников с обычным развитием в группах интеграции [Текст] / А.Ю. Пасторова // Дефектология. – 2008. – № 6. – с. 78-84.
11. План заходів щодо запровадження інклюзивного та інтегрованого навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на період до 2012 року [Текст]: затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03.12.09 р. // Інформ. зб. Міносвіти і науки України. - 2010. - № 1/2. - С. 41-46.
12. Порядок комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу // Нормативні документи. Для завідуючих ДНЗ / Упорядник Чала Т.Т. – Х.: Вид. група "Основа", 2007. – 528 с.
13. Про затвердження Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009/2012 роки [Текст] : наказ М-ва освіти і науки України 11.09.2009 р. // Інформ. зб. Міносвіти і науки України. - 2009. - № 30. - С. 3.
14. Пояснювальна записка до Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах на 2009-2012 рр. [Текст] : додаток до наказу М-ва освіти і науки України від 11.09.2009р. // Директор школи. - 2010. - № 1(січень). - С. 26-31.
15. Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України про освіту (щодо інтегрованого та інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах) [Текст] : проект // Соціальний педагог. - 2010. - № 8(серпень). - С. 6-20.
16. Про затвердження Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у ЗНЗ на 2009-2012 роки [Текст]: наказ М-ва освіти і науки України від 11.09.2009 р. // Управління освітою. - 2009. - № 22(листопад). - С. 28-31.
17. Синьов В., Шевцов А. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні // Дефектологія. – № 2. – 2004. – с. 6-11.
18. Шипицына Л.М. Интеграция – ведущее направление специального образования в России на рубеже XXI века/Л.М.Шипицына//Инновации в российском образовании: специальное (коррекционное) образование 2000. – М.: Изд-во МГУП,2000. – С.12-17.

19. Ярская-Смирнова Е.Р., Лошакова И.И. Инклюзивное образование детей инвалидов // Социологические исследования. – 2003. – № 5. – С. 100-106.

20. Кузава І.Б. Інклюзивна освіта дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку: теорія і методика: [монографія]. – Луцьк, ПП Іванюк В.П., 2013. – 292 с.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Данилова Е.В. Инклюзивное образование как долгосрочная стратегия [Электронный ресурс] // Соцполитика – информ.-аналит. портал. – 2007. – URL: <http://socpolitika.ru/rus/conferences/3985/3986/3988/document4065.shtml> (20.09.10).

2. Инклюзивное образование в контексте современной социальной политики [Электронный ресурс] // Воспитание и обучение детей с нарушениями развития. - 2010. - № 1. – URL: <http://health.best-host.ru/inclusion/> (20.09.10).

3. Инклюзивное образование : проблемы совершенствования образовательной политики и системы : материалы Междунар. конф., 19-20 июня 2008 года / [редкол.: Г.А. Бордовский (пред.) и др.]. – СПб. : Изд-во РГПУ, 2008. - 215с.; То же [Электронный ресурс]. - URL:<http://socpolitika.ru/files/rus.pdf> (20.09.10).

4. Инклюзивное образование. Справка [Электронный ресурс] // РИА Новости : [сайт]. – 17.09.09. – URL:<http://rian.ru/> (20.09.10).

5. Интегрированное (инклюзивное) образование: генезис и проблемы внедрения [Электронный ресурс] // МГПУ: [сайт]. – М., 2007. – URL:<http://mgpu.ru/article.php?article=129> (20.09.10).

6. Корой Е.Ф. Особенности инклюзивного образования в республике Молдова [Электронный ресурс] // Минский городской методический портал. – Минск, 2009. – URL: <http://mp.minsk.edu.by/s> (20.09.10)

Питання до заліку з курсу "Інклюзивна освіта дітей дошкільного віку"

1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи.

2. Інклюзія – стратегія міжнародного законодавства.

3. Українське законодавство та нормативно-правові акти в галузі спеціальної та інклюзивної освіти.

4. Характеристика спеціальної освіти в Україні.

5. Спеціальні заклади як кадровий та навчально-методичний ресурс інклюзивної освіти.

6. Класифікація порушень психофізичного розвитку у дітей в Україні та в розвинених країнах світу.

7. Основні напрями модернізації освітньої галузі.

8. Огляд сучасних українських та міжнародних досліджень у галузі освіти дітей з особливими потребами.

9. Роль батьків у інклюзивному процесі.

10. Партнерство між родиною і школою як необхідна передумова успішної інклюзії. Права батьків.

11. Комунікація з батьками, налагодження стосунків.

12. Погляди батьків на освіту. Приклади справжньої та змістовної праці з батьками.

13. Корекційно-розвивальна робота та її значення при навчанні дитини з особливими потребами.

14. Співробітництво з колегами: вчителями, психологами, логопедами, адміністрацією навчального закладу, асистентами вчителів та ін.

15. Розуміння роботи та ролі інших фахівців, а також місця вчителя у динамічній системі.

16. Комунікація з іншими фахівцями та командний підхід до навчання дітей з особливими освітніми потребами.
17. Індивідуальне та стандартизоване оцінювання навчальних досягнень дітей з особливими потребами.
18. Курикулум навчального та корекційно-розвивального процесів.
19. Складання індивідуального навчального плану.
20. Модифікація та адаптація курикулуму.
21. Загальна характеристика зарубіжних науково-практичних підходів щодо інклюзивної освіти дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку.
22. Аналіз досвіду країн Північної Америки та Європи щодо розвитку інклюзивної освіти дітей дошкільного віку, які потребують корекції психофізичного розвитку.
23. Аналіз досвіду країн пострадянського простору щодо розвитку інклюзивної освіти дітей дошкільного віку, які потребують корекції психофізичного розвитку.
24. Дошкілля як початкова ланка впровадження інклюзивної освіти.
25. Аналіз сучасних шляхів впровадження інклюзивної освіти у вітчизняній системі дошкілля.
26. Створення в загальноосвітньому дошкільному навчальному закладі адаптованого корекційно-розвивального середовища, що забезпечує повноцінне включення та особистісну самореалізацію дітей з психофізичними порушеннями.
27. Особливості медико-психолого-педагогічного супроводу дітей дошкільного віку, які потребують корекції психофізичного розвитку.
28. Специфіка моніторингу індивідуальних досягнень дошкільників із психофізичними порушеннями в умовах інклюзивного навчання.
29. Підготовка педагогічних кадрів для реалізації інклюзивної освіти.
30. Поняття про освітнє, корекційне та інклюзивне середовище.
31. Роль корекційно-розвивального середовища у формуванні особистості дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку.
32. Зміст, структура і роль корекційно-розвивального середовища у формуванні особистості дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
33. Основні компоненти інклюзивного середовища: безбар'єрне фізичне і психічне середовище, нормативно-правове, фінансове та програмно-методичне забезпечення освітнього процесу; спеціальні умови навчання і виховання, які необхідні для повноцінного фізичного, психічного, естетичного та соціального розвитку, організаційні, кадрові та культурно-інформаційні ресурси навчально-виховного закладу, його науково-дослідницький і духовно-моральний потенціал; моніторингово-консультативний та корекційно-розвивальний компоненти.
34. Співробітництво з колегами: вихователями, психологами, логопедами, адміністрацією навчального закладу, асистентами вихователів та ін.
35. Розуміння роботи та ролі інших фахівців, а також місця вихователя у динамічній системі.
36. Комунікація з іншими фахівцями та командний підхід до навчання дітей з особливими освітніми потребами.
37. Професійне співробітництво як одна з основних умов ефективного інклюзивного навчання і виховання дітей з психофізичним порушеннями.
38. Науково-методичне забезпечення інклюзивної освіти в практиці роботи ДНЗ.
39. Професійна готовність вихователів ДНЗ до інклюзивної освіти.
40. Психолого-педагогічні особливості професійного співробітництва.
41. Організація професійного співробітництва в інклюзивному дитячому садку.
42. Організація діяльності міждисциплінарної команди фахівців. Специфіка співробітництва різних фахівців в інклюзивному ДНЗ.
43. Місце вихователя дитячого садка у структурі професійного співробітництва .

44. Значення корекційно-педагогічного супроводу дітей, які мають особливі потреби, в інклюзивних дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладах.

45. Завдання і зміст корекційно-педагогічного супроводу в умовах інклюзивного навчання.

46. Алгоритм діяльності вихователя в дошкільному і загальноосвітньому навчальному закладі з інклюзивним навчанням.

47. Модель корекційно-педагогічної діяльності вихователя в освітньому просторі дошкільного і загальноосвітнього навчального закладів з інклюзивним навчанням.